

Het NIA in relatie tot de ARBODIENSTEN

- beleidsnotitie -

Nederlands Instituut voor Arbeidsomstandigheden NIA

Amsterdam, 17 december 1993

drs. C. Meulenbeld

drs. G.I.J.M. Bayens

Ir. E.A.P. Koningsveld

drs. J.H.M.M. Musson

Inhoudsopgave

Inleiding	5	
1	Analyse van de ontwikkelingen bij Arbodiensten	7
1.1	Kwantitatieve groei	8
1.2	Concurrentieverhouding	8
1.3	Het aanbod	9
1.4	Koepelorganisaties	10
1.5	Kwaliteitsverbetering	10
1.6	Kwalificatie	10
1.7	Certificering van arbodiensten	11
1.8	Conclusie (ofwel de betekenis voor het NIA)	12
2	Hoe ziet de markt eruit	13
2.1	Potentiële vraag	13
2.2	De structuur van arbodiensten in Nederland (in schema)	13
2.3	Concurrenten	15
3	De huidige positie van het NIA in relatie tot de arbodiensten	17
4	De gewenste positie van het NIA in relatie tot de arbodiensten	19
5	Strategische beslissingen	23
6	Globaal werkplan	27
6.1	Generieke marktwerking	27
6.2	Specifieke marktwerking en ontwikkeling van produkten en diensten	28
6.3	Planning en taakverdeling	31
7	Dekkingsplan	33
7.1	Inzet van menskracht en dekking van kosten	33
Bijlage 1	Notitie over ontwikkelingen in het kader van certificering	35
Bijlage 2	Brief aan alle arbodiensten	41

Inleiding

Er is op dit moment meer dan genoeg aanleiding tot het schrijven van een beleidsnota Arbodiensten. De turbulentie om ons heen als gevolg van de invoering van de nieuwe Arbowet/TZ; het ontstaan van nieuwe arbodiensten met nieuwe taken; de veranderingen in de markt door een terugtrekkende overheid en de verschuiving in positie en belangen van dienstverlenende instellingen (waaronder het NIA), maken het noodzakelijk om ons terdege te bezinnen over de positie van het NIA in het geheel. Wat kan het NIA bieden op het terrein van arbodienstverlening, met name in relatie tot de nieuwe arbodiensten en de daarin werkzame arbodeskundigen? Hoe geven wij dit vorm binnen de eigen organisatie.

Deze beleidsnotitie beoogt verheldering te bieden in het positioneringsvraagstuk om vervolgens tot afronding te komen van de discussie hierover.

In de nota 'Positionering van het NIA op intermediair niveau' (december 1992) wordt aangegeven dat het NIA op het terrein van de arbozorg en arbodienstverlening een spilfunctie wil vervullen. Op grond van het gekozen strategisch beleid wordt nadrukkelijk gestreefd naar uitbreiding van de NIA-positie op intermediair niveau (o.a. richting arbodiensten) naast haar positie richting bedrijven.

Uitbreiding, maar hoe? In concurrentie met de intermediaire organisatie, of in de rol van 'hofleverancier' voor deze organisaties. En hoe verdraagt zich die laatste optie met handhaving van de positie in de eerste lijn richting arbeidsorganisaties?

De huidige situatie maakt het niet alleen noodzakelijk, maar biedt ook de kans om actief in te spelen op de ontwikkelingen in de markt, waarbij als eerste duidelijkheid is geboden over de gewenste positie van het NIA in relatie tot arbodiensten.

Welke positie, wordt in deze nota nader toegelicht.

1 *Analyse van de ontwikkelingen bij Arbodiensten*¹

Op 1 en 2 juni jl ging de Tweede Kamer akkoord met de wetsvoorstellen Wijziging Arbowet en Terugdringing Ziekteverzuim (TZ). Inmiddels ligt er in samenhang daarmee nu ook het voorstel voor een Algemene Maatregel van Bestuur, het Ontwerp-Besluit arbodiensten, zodat op dit moment een duidelijker beeld ontstaat van de nieuwe wet- en regelgeving op het terrein van arbozorg en uitvoering ziektewet. Tot op heden blijft nog onduidelijk of de streefdatum van invoering, 1 januari 1994, op alle fronten wordt gehaald.

Op grond van deze nieuwe wetgeving wordt elke werkgever in Nederland verplicht zich te voorzien van gecertificeerde deskundige ondersteuning vanuit een (interne of externe) arbodienst. De werkgever moet de arbodienst inschakelen minimaal voor de uitvoering van vier kerntaken, het zogenoemde **basispakket**:

- risico-inventarisatie en evaluatie, alsmede een daarop gebaseerd globaal advies over de te nemen maatregelen;
- ziekteverzuimbegeleiding;
- vrijwillige arbeidsgezondheidskundig onderzoek;
- arbeidsgezondheidskundig spreekuur.

Wat betreft de eerste twee taken valt op te merken dat het merendeel van de activiteiten door de werkgever zelf verricht mag worden. Deze activiteiten dienen door de arbodienst getoetst te worden op validiteit.

Voor alle organisatievereisten die gesteld worden aan de toekomstige arbodiensten verwijzen wij naar het Ontwerp-Besluit arbodiensten. Het geheel aan maatregelen heeft verstrekkende gevolgen voor het functioneren van deze toekomstige arbodiensten. De ontwikkelingen die zich daar afspelen, zijn in hoofdlijn de volgende.

¹ *Opmerking: Wat betreft de definiëring van 'arbodienst' sluiten wij aan op de begrippen in het Ontwerp-Besluit Arbodiensten, zodat wij hieronder verstaan: interne of externe arbodiensten en samenwerkingsverbanden. De arbo-deskundigen die werkzaam zijn binnen een arbodienst of samenwerkingsverband (met name de vier kerndisciplines), beschouwen wij daarmee tevens als belangrijke doelgroep, ofwel klantgroep. Niet in alle gevallen is de arbodienst ook de betalende instantie voor de arbo-deskundige. Soms is dat het bedrijf. Voor een juiste interpretatie van de omzetgegevens (bedrijf versus intermediaire organisatie) is het van belang om een eenduidige indeling te maken.*

NB: Dit moet nog door de marketinggroep (of vanuit het acquisitieproject 2000) in overleg met de coördinatiecommissie arbodiensten op korte termijn (bv. in januari 1994) nader worden uitgewerkt.

1.1 Kwantitatieve groei

De markt van arbodiensten groeit sterk. Gegevens over de omzet in deze markt hebben wij niet beschikbaar; we kunnen wel een schatting maken. Uitgaande van een beroepsbevolking van 5,5 miljoen werknemers en een gemiddelde prijs van fl. 100,-- tot fl. 150,-- voor een minimum (basis-)pakket per werknemer is de marktomzet ca. 550-825 miljoen gulden per jaar. De totstandkoming van een landelijk dekkend netwerk van arbodiensten kan niet van de ene op de nadere dag gerealiseerd worden. Op dit moment is ca. 45% van de beroepsbevolking voorzien van enigerlei vorm van arbozorg. Op grond van de bepalingen uit de nieuwe TZ/Arbowet en de AMvB voor arbodiensten moet binnen 4 jaar (de 'overgangperiode') uitbreiding plaatsvinden naar 100%. Hierbij geldt een gefaseerde invoering, waarbij de 'categorie I' (risico-klasse)-bedrijven binnen twee jaar moeten voldoen aan de wet.

Het gevolg hiervan is dat arbodiensten groeien. Niet alleen het aantal (nieuwkomers) maar ook de omvang van (bestaande) BGD'en of arbodiensten neemt toe. De personele bezetting van enkele vooraanstaande regionale diensten is in een jaar tijd fors toegenomen. Gemiddeld werken er zo'n 35 personeelsleden bij een regionale arbodienst. De grootste dienst (Oost-Gelderland) heeft al 110 mensen en een aantal andere grote regionale diensten ruim 80 mensen in dienst. Bij de grote concerngebonden (interne) arbodiensten is 100 mensen personeel ook geen uitzondering meer. Kleinere diensten fuseren of gaan op in grote. Er worden strategische allianties gevormd; onderling (regionaal of op koepelniveau) of met 'anderen', bijvoorbeeld organisatie-adviesbureaus.

Belangrijke nieuwkomers op deze groeimarkt ontstaan vanuit de bedrijfsverenigingen, zoals ArboNed of de 12 Provinciën, vanuit het GAK en arbodiensten vanuit BVG, BV 25, STIGAS of DETAM; of vanuit het ABP. Hiermee wordt relatief eenvoudig de basis gelegd voor het ontstaan van categorale of branchegerichte arbodiensten. Ook ontstaan deze uit arbodiensten die door werkgevers- en werknemersorganisaties worden opgericht (Metaal en Bouw). Andere nieuwkomers ontstaan uit diverse soorten particuliere adviesbureaus (o.a. SEREB). In totaal zullen waarschijnlijk ca. 200 (tot 300?) gecertificeerde arbodiensten ontstaan. Sommige enkelvoudige BGD'en en BVD'en worden geprivatiseerd (Philips, RBB) en omge-vormd tot externe regionale arbodiensten.

1.2 Concurrentieverhouding

De concurrentie neemt fors toe. Niet alleen vanwege de nieuwkomers die een plek op de markt willen veroveren; ook de bestaande BGD'en gaan elkaar beconcurreren. Waar vroeger ieders territorium duidelijk was afgebakend (regionaal, gemeentelijk of concerngebonden), liggen nu de grenzen open. Vrije concurrentie tussen arbodiensten is het uitgangspunt. In dat kader moet nog worden gezien in hoeverre gemeentelijke arbodiensten (vanuit GGD'en) in strijd zijn met dit uitgangspunt.

De werkgever mag een beroep doen op één of meerdere interne of externe deskundigen. Hij kan ook een zogenaamd samenwerkingsverband instellen, zolang de beginselen van zorg op maat en geïntegreerde, gecoördineerde dienstverlening in acht wordt genomen. Op dit moment wordt aan alle 500+ bedrijven de vraag voorgelegd op welke wijze zij hun arbodienst willen structureren. Het is nog niet volledig duidelijk welke interne of externe arbodiensten en/of samenwerkingsverbanden zullen ontstaan.

1.3 Het aanbod

Er is niet alleen vraag of verplichting naar meer, ook naar anders. Risico-inventarisatie en -evaluatie zal nadrukkelijker vorm moeten krijgen dan in een huidig uitgevoerd werkplekonderzoek of PBGO. Door de koppeling van de Arbowet met de Wet Terugdringing Ziekteverzuim krijgt advisering over de invoering van ziekteverzuimbeleid en -registratie veel aandacht. Naast het inpassen van preventie-activiteiten dient het vormgeven van sociaal medische begeleiding, zowel in de periode van het eigen risico (de eerste twee of zes weken) als daarna in samenwerking met de BV plaats te vinden. In feite is hier sprake van privatisering van een deel van de collectieve taken.

Er ontstaat meer diversiteit in het dienstenaanbod, waarbij niet alleen met verschillende vaste contracten wordt gewerkt, maar ook op ad hoc basis met (kortlopende) projecten. De arbodienst zal als eerste loket waarschijnlijk vaker worden ingeschakeld als informatiecentrum, voorlichter en zelfs opleider. Het is zelfs mogelijk dat een arbodienst in de toekomst taken verricht buiten de sfeer van arbeidsomstandigheden, zoals met betrekking tot milieuzorg, kwaliteitszorg of bouwkundige voorzieningen.

Er is een duidelijke tendens waarneembaar bij arbodiensten om meer branchegericht te gaan werken. Er worden binnen arbodiensten vaste arboteams geformeerd voor dienstverlening aan bedrijven uit eenzelfde branche en er ontstaan (nog ongestructureerde) netwerken van deskundigen van verschillende arbodiensten. Er ontstaan zelfs categorale of branchegerichte arbodiensten. Op koepelniveau worden collectieve raamcontracten afgesloten met brancheorganisaties. Behalve deze sectorgewijze aanpak vindt ook themagerichte bundeling van kennis en kracht plaats. Bijvoorbeeld op het gebied van ziekteverzuim, waarbij een aantal regionale arbodiensten gezamenlijk de markt bewerken en een coördinerende arbodienst aanwijzen. Of door het aangaan van allianties met de mogelijkheid wederzijds personeel in te lenen, zoals het voornemen is tussen de regionale arbodiensten, aangesloten bij de Federatie van Arbo- en Bedrijfsgezondheidsdiensten (FAB) en ArboNed.

1.4 Koepelorganisaties

In het klimaat van toenemende concurrentie en het verstevigen van de eigen positie en identiteit, is er een tendens tot concentratie en koepelvorming. Niet alleen arbodiensten, maar ook hun koepels rijzen als paddestoelen uit de grond. In het overzichtsschema op pagina 14 staan deze weergegeven. De drie grootste koepelorganisaties (FAB, CAB en LIGA) hebben tezamen met de RBB het initiatief genomen tot de oprichting van een branche-organisatie: BOA (Branche Organisatie Arbodiensten). ArboNed en andere uit BV'en ontstane arbodiensten wensen zich tevens aan te sluiten bij het branche-platform.

De arbodiensten die ontstaan uit de bedrijfsverenigingen hebben (nog?) geen koepelorganisatie in het leven geroepen of zich aangesloten bij een bestaande. Wat betreft ArboNed zal in de eerstkomende jaren een Raad van Toezicht (met werkgevers- en werknemersvertegenwoordigers) functioneren. Het bestuur van een landelijke branchegerichte arbodienst (bv. STIGAS, DETAM, ed.) is ook wel op te vatten als een koepelorganisatie. Verder zijn er nog een aantal onafhankelijke arbodiensten die zich sinds kort hebben verenigd in een Vereniging van Onafhankelijke Arbodiensten (VOAD).

1.5 Kwaliteitsverbetering

De toekomstige arbodiensten zijn zich al enige tijd aan het voorbereiden op hun optreden op de commerciële markt en zich bewust van de noodzaak kwaliteit te leveren. Er wordt op diverse manieren gewerkt aan het verbeteren van de kwaliteit, de effectiviteit en de efficiency van de dienstverlening. Er worden trainingen gevolgd door het management en medewerkers van arbodiensten op het terrein van adviesvaardigheden, acquisitie, klantgerichtheid e.d. Er vindt differentiatie plaats in het dienstenaanbod; geen standaardpakketten meer, maar maatwerk. Meer aandacht voor instrumentontwikkeling uitte zich in de oprichting van de Stichting Kwaliteitsbevordering BGZ (SKB). De arbodiensten zullen ook meer en vooral kritisch op zoek gaan naar ondersteuning op het gebied van opleidingen, voorlichting, informatievoorziening, dataverzameling en onderzoek.

1.6 Kwalificatie

Om aan de eisen van de wet te voldoen is er op dit moment bij de arbodiensten grote behoefte aan gekwalificeerd personeel. Van de vereiste vier kerndisciplines is overal een tekort om aan de toegenomen vraag te voldoen. De A&O-deskundige heeft nog nauwelijks zijn intrede gemaakt bij arbodiensten; de arbeidshygiënist en de veiligheidskundige zijn nu vrijwel alleen aanwezig bij regionale diensten en grote enkelvoudige diensten, nauwelijks bij de kleine en niet bij de GGD'en of bedrijfsverenigingen. De veiligheidskundige zit daarbij nog in een bijzondere positie, omdat deze is opgenomen in de eigen deskundige structuur

van het bedrijf. Het bedrijf komt daarbij voor de keuze om een interne arbodienst op te richten of naar een externe arbodienst te gaan. Vrijwel alle toekomstige arbodiensten beschikken al over medisch personeel, maar dit zal niet toereikend zijn. Het tekort aan bedrijfsartsen wordt op korte termijn enigszins opgevangen door de instroom van verzekeringsgeneeskundigen uit de krimpende bedrijfsverenigingen.

Door middel van om-, bij- of nascholing zal getracht worden aan de kwalificaties te voldoen en de arbeidscapaciteit op peil te krijgen. Zo worden bedrijfsartsen bijgeschoold op het gebied van verzuimbegeleiding en verzekeringsgeneeskundigen op het terrein van preventie en arbozorg. Er is een proces gaande tot integratie van deze twee disciplines tot één arts voor arbeid en gezondheid. Vanuit de NVAB, de NVVG en de KNMG wordt er gewerkt aan een beroepscode, een nieuw beroepsprofiel, nieuwe opleidingseisen en criteria voor om- en bijscholing.

Een deel van de bedrijfsverpleegkundigen zal zich ongetwijfeld bijscholen op het terrein van ziekteverzuimbegeleiding en sociale wetgeving; een ander deel zal zich meer omscholen tot veiligheidskundige of ook wel arbeidshygiënist.

Het streven van de overheid is er op gericht dat de hoogste graad van deskundigheid kan worden geboden vanuit een arbodienst. Uiteindelijk moet het geheel van opleiding en bijscholing resulteren in certificering van de vier deskundigen met inschrijving in de diverse registers. Van oudsher bestaat al een register voor sociaal geneeskundigen (bedrijfsartsen en verzekeringsgeneeskundigen). Door de beroepsverenigingen van de andere kerndisciplines zijn aparte stichtingen in het leven geroepen voor het beheer van de te openen registers.

Zie voor nadere bijzonderheden omtrent diverse certificeringsaspecten bijlage 1.

Van belang is te vermelden dat het NIA het secretariaat voert van het Overleg Arbeidsomstandigheden Opleidingen, welke streeft naar een door Minister De Vries in te stellen 'Coördinatiecommissie Opleidingen Arbeidsomstandigheden'. De koepels van arbodiensten zullen mede een belangrijke rol spelen bij de bepaling van de inhoud en organisatie van de beroepsopleidingen.

1.7 Certificering van arbodiensten

Behalve de certificering van deskundigen verdiept de arbodienst als geheel zich in de voorwaarden tot het verkrijgen van het certificaat van Arbodienst. Op dit moment hebben vele diensten daartoe een aanvraag ingediend bij de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Er wordt door DGA geschat dat uiteindelijk zo'n 200 à 300 gecertificeerde diensten zullen ontstaan. In de toekomst zullen certificatie-instellingen (erkend door de Raad van de Certificatie) certificaten verstrekken. Tijdens de overgangsperiode is binnen het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid vanuit de Arbeidsinspectie een Projectbureau Certificatie Arbodiensten (PCA) opgericht; naar verwachting voor drie jaar. Er is een

gefaseerde toets ontwikkeld voor de beoordeling van de arbodiensten. In fase I worden de eisen aan deskundigheid, organisatie en uitrusting van de dienst getoetst. In fase II en III wordt het functioneren van arbodiensten getoetst aan de hand van een beoordeling van het interne kwaliteitssysteem van de arbodienst en de wijze waarop het verplichte basispakket wordt uitgevoerd bij arbeidsorganisaties (zie verder bijlage 1).

1.8 Conclusie (ofwel de betekenis voor het NIA)

Het veld is in beweging en er is sprake van groei. Tevens is duidelijk naar voren gekomen dat de arbodiensten op dit moment met een kwalificatieprobleem zitten. Dit heeft enerzijds te maken met de kwantitatieve groei en anderzijds met het bijscholen van de huidige medewerkers zodat deze uitvoering kunnen geven aan de nieuwe wettelijke verplichtingen (risico-inventarisatie en -evaluatie, ziekteverzuimbegeleiding) en bedrijven op een adequate wijze kunnen adviseren. Dit kwalificatieprobleem bestaat niet alleen ten aanzien van de verplichte deskundigen, maar ook ten aanzien van de niet-verplichte deskundigen (bedrijfsverpleegkundigen, middelbaar veiligheidskundigen, eerstelijns-arbo-adviseurs).

Bovenvermelde ontwikkelingen bieden voldoende aangrijpingspunten voor het genereren van vraag waarop het NIA kan inspelen met haar aanbod. Aanbod dat rechtstreeks gericht is op bedrijven, als het aanbod dat gericht is op intermediaire organisaties, waaronder de arbodiensten. De kansen lijken evident. Veel hangt echter af van de positie die het NIA weet in te nemen in relatie tot de arbodiensten en de daarin werkzame arbodeskundigen. Van de toenemende vraag uit het bedrijfsleven kan het NIA (in concurrentie met anderen) ten dele 'zelfstandig' meeprofiteren; een belangrijk, voornamelijk wettelijk bepaald, deel zal worden opgeslokt door de toekomstige arbodiensten. Het is de vraag hoe de relatie tussen NIA, arbodiensten en bedrijven in de toekomst zal zijn. Alvorens positie te kunnen innemen, zal het NIA eerst intern goed duidelijk moeten krijgen welke positie in relatie tot de arbodiensten gewenst is. Pas daarna kan verdere actie plaatsvinden.

2 *Hoe ziet de markt eruit*

2.1 Potentiële vraag

Op grond van wettelijke bepalingen zal er in relatief korte tijd (binnen vier jaar) forse groei ontstaan in de arbomarkt, waarbij het terrein zich tevens verbreed van preventie en arbozorg naar ziekteverzuim en reïntegratie. Volgens onze schatting (zie paragraaf 1.1.) is de omzet in deze markt ca. 550 tot 825 miljoen gulden per jaar. Een groot deel hiervan is gereguleerd (basispakket en overige taken uit TZ/Arbowet).

De toekomstige arbodiensten zullen een groot en wezenlijk deel van deze groeimarkt gaan bezetten. Hoe groot precies weten we niet. Zeker in de overgangsperiode beschikken deze arbodiensten nog niet over voldoende expertise en capaciteit. Zij hebben behoefte aan deskundigen, instrumenten, opleiding en scholing, informatie, advies etc. op tal van terreinen in relatie tot bovenvermelde ontwikkelingen. Sommige (grote) arbodiensten ontwikkelen hun eigen produkten of diensten, vele anderen hebben behoefte aan ondersteuning. Hoe groot deze behoefte is, waaruit deze precies bestaat en in hoeverre het NIA daarin een rol speelt (of kan spelen), weten we slechts globaal op grond van gegevens uit het project NIA-BGZ, uit de reguliere contacten en recente gesprekken in het kader van het project 'Van BGD naar Arbodienst' van de afdeling Advies en Twijnstra en Gudde.

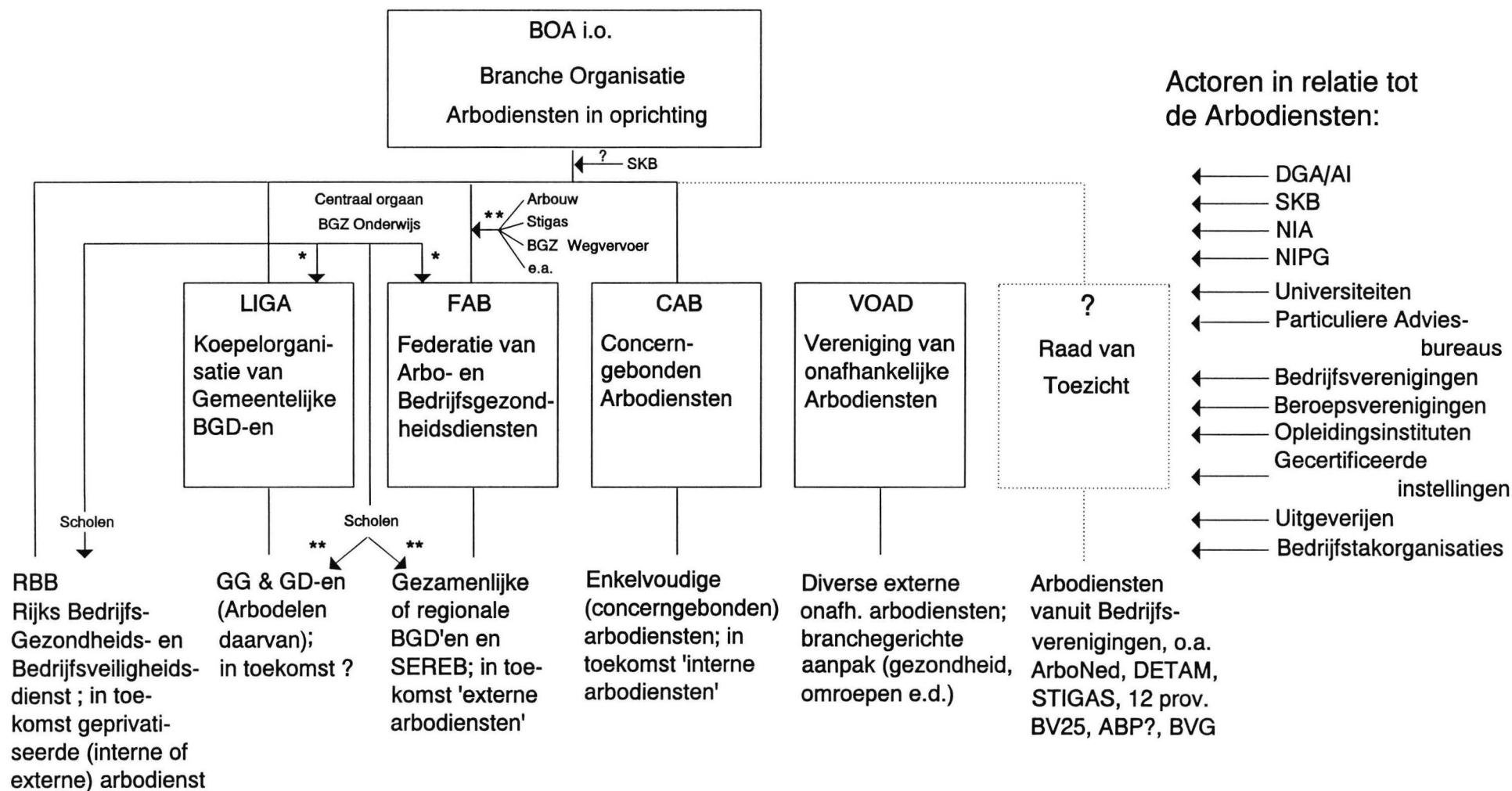
Het kan zijn dat de markt voor specifieke expertise klein blijft. Je kunt aannemen dat er op het gebied van kwalificatie grote behoefte bestaat aan ondersteuning en coördinatie, maar dat dit ook een verschuivend karakter draagt. In het kader van certificering van deskundigen blijft een wezenlijk deel kwalificatiebeleid bestaan. Er zal behoefte blijven bestaan aan onderzoek (fusie NIPG is dan van belang), aan coördinatie, bijv. op het terrein van instrumentontwikkeling en protocolontwikkeling (hierin hebben we in de SKB een notoire concurrent). Veel vraag ook in de toekomst zal waarschijnlijk blijven bestaan ten aanzien van informatie en documentatie (NIA sterk).

Voor een beter inzicht is nader marktonderzoek noodzakelijk. Voor het maken van een goede inschatting van de potentiële vraag vanuit arbodiensten richting bijvoorbeeld het NIA, is tevens inzicht nodig in de primaire vraag vanuit arbeidsorganisaties.

2.2 De structuur van arbodiensten in Nederland (in schema)

Het schema op pagina 14 biedt overzicht van de intermediaire organisatie als marktpartijen op het terrein van arbodienstverlening. Hierbij zijn de toekomstige arbodiensten met hun koepelorganisaties even centraal gesteld.

STRUCTUUR ARBODIENSTEN IN NEDERLAND EN HUN ACTOREN

Opmerking: sommige bedrijfstakorganisaties hebben een raamovereenkomst (*) of een contract (**) afgesloten met koepelorganisaties of arbodiensten ten aanzien van dienstverlening voor hun bedrijven (o.a. bouw, landbouw, transport) of voor scholen.

2.3 Concurrenten

In potentie zijn alle intermediaire organisaties, zoals vermeld in het schema, elkaars concurrent. Het is nu nog onduidelijk hoe de nieuwe machtsverhoudingen worden.

In relatie tot het NIA neemt het NIPG een bijzondere positie in vanwege de optie van een fusie. Dat scheelt een concurrent. Beide instellingen zijn objectief complementair te noemen, zodat een fusie in potentie een versterking in zich draagt.

Een mogelijk nadeel vormt het machtsblok dat in de ogen van sommigen zal ontstaan. Dit biedt ruimte voor nieuwe concurrenten om te groeien. Diverse andere aspecten kan de positie van zo'n groot nationaal instituut beïnvloeden. Zo moet voorkomen worden dat het imago van oneerlijke concurrentie (immers ten dele gesubsidieerde instellingen) ontstaat.

Met de SKB worden besprekingen gevoerd om te komen tot het opstellen van een samenwerkingsconvenant. Dergelijke besprekingen vinden ook plaats tussen TNO en de SKB.

3 De huidige positie van het NIA in relatie tot de arbodiensten

De positie die het NIA nu inneemt ten opzichte van arbodiensten is zwak (bron: het project NIA-BGZ). Dit geldt zowel ten aanzien van de omzet als ten aanzien van de beeldvorming. Precieze gegevens over de huidige omzet ontbreken. In onderstaand schema worden indicaties weergegeven over de omzet per afdeling in 1991 en een schatting hiervan gegeven over 1993. Belangrijk verschil is wel dat in 1993 meer arbobreed gekeken is dan in 1991 en bijvoorbeeld bij Opleidingen de omzet van alle arbodeskundigen (inclusief MVK en HVK-opleiding) in beschouwing is genomen, terwijl in 1991 alleen die van medewerker van een BGD (met name de bedrijfsarts en de bedrijfsverpleegkundige) beschouwd werd.

Afdeling	Opbrengsten uit BGZ-veld in 1991*	Totale opbrengsten in 1991	Schatting van de omzet uit arbo-diensten in 1993	Schatting totale omzet in 1993
BVP	fl. 87.000,-- (3,0%)	fl. 2.960.870,--	fl. 2.000.000,--	fl. 5.500.000,--
Opleidingen	fl. 24.000,-- (0,6%)	fl. 4.184.359,--	fl. 1.500.000,--	fl. 4.800.000,--
Onderzoek	fl. 89.000,-- (3,6%)	fl. 2.476.036,--	fl. 682.000,--	fl. 4.000.000,--
Adviesgroep	fl. 5.000,-- (0,1%)	fl. 4.586.572,--	fl. 10.000,--	fl. 5.200.000,--

* tussen haakjes is het percentage van de totale afdelingsomzet vermeld.

Wat betreft de beeldvorming van het NIA; deze is niet onverdeeld gunstig. Wij hebben te kampen met een onduidelijk of zelfs verkeerd imago. We hebben het imago van concurrent; van wisselende kwaliteit; te duur en van een onduidelijk produkten/dienstenpakket. We worden niet beschouwd als dé instrumentmaker of als hét centrale arbo-instituut. Behalve deze zwakke punten worden er gelukkig ook een aantal sterke puntenesignaleerd.

- Sterke punten:
 - . nu al belangrijke leverancier van informatie en documentatie;
 - . sterke rol in een aantal beroepsopleidingen en scholing;
 - . expertise in 1e lijns-advieswerk bij bedrijven: directe dienstverlening is mogelijk; overdracht aan arbodiensten (licenties bv.) of scholing van deskundigen;
 - . opgebouwde relatie met werkgevers/werknemersorganisaties en bedrijfstakingorganisaties;
 - . instrumentontwikkeling;
 - . ontwikkelcapaciteit als gevolg van de integratie van de vier NIA-functies (advies, onderzoek, opleiding, informatie).

4 De gewenste positie van het NIA in relatie tot de arbodiensten

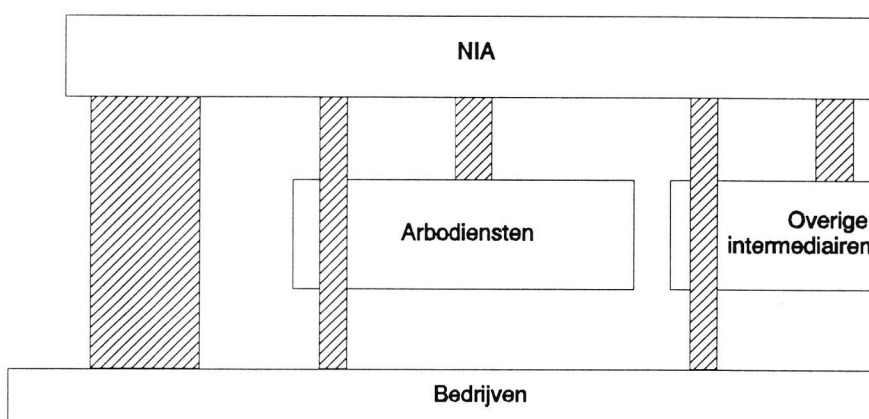
In de nota 'Positionering van het NIA op intermediair niveau' (december 1992) wordt aangegeven dat het NIA een spilfunctie wil vervullen in arboland. De marktstrategie is gericht op uitbreiding van de NIA-positie op intermediair niveau, ondermeer richting arbodiensten.

Het NIA heeft ervoor gekozen om geen arbodienst te worden. Daarmee vervalt de optie om aanspraak te maken op het wettelijk gereguleerde deel van de markt (taken uit het basispakket). Hiermee vindt ook een wezenlijke verschuiving plaats in positie en opdrachtgevers. In hoeverre het NIA kan meeprofiteren van de toenemende vraag uit het bedrijfsleven hangt voor een groot deel af van de rol die het NIA gaat spelen richting arbodiensten: in concurrentie of als toeleverancier.

Als illustratie voor het voeren van discussie hierover hebben wij in de onderstaande schema's de huidige situatie grafisch weergegeven in omzetstromen en deze vergeleken met een gewenst situatie (globaal) over een periode van vier à vijf jaar.

Huidige situatie

Globale vergelijking van omzet gerealiseerd via bedrijven en arbodiensten. Slechts een gering deel van de omzet wordt behaald doordat arbodiensten het NIA inhuren voor het uitvoeren van projecten binnen bedrijven. Arbodiensten nemen een relatief beperkt deel van die produkten en diensten als klant van het NIA af.

Tabel 1 - Omzetstromen (indicatief, grafisch weergegeven) 1993

Toelichting

Een deel van de diensten en produkten die het NIA nu rechtstreeks levert aan bedrijven, zal worden overgenomen door gecertificeerde arbodiensten. Het betreft hier met name advieswerk voor individuele bedrijven op de terreinen die staan aangegeven in de nieuwe arbowet en TZ. Dat betekent uiteindelijk (na volledige doorvoering van de Arbowet/TZ) een volledige afbouw van die activiteiten van het NIA die zijn op te vatten als wettelijk geregelde eerste-lijnszorg, rechtstreeks geleverd aan het bedrijf, die dan eigenlijk thuishoren bij een arbodienst. Het zijn deze activiteiten die het NIA in concurrentiepositie plaatsen met de arbodiensten.

In de overgangsperiode van vier tot vijf jaar zullen arbodiensten waarschijnlijk onvoldoende capaciteit hebben om aan de vraag te voldoen, zodat in die periode het NIA nog 'legitiem' dit soort werk kan aanbieden. Als het NIA op den duur ook nog dit specifieke advieswerk op bedrijfsniveau wil blijven uitvoeren (en daar is veel voor te zeggen) dan is het van groot belang om tijdig (vanaf nu) de concurrentieverhouding met de arbodiensten om te buigen naar een partnerschap. Opdat in de toekomst **ook** advieswerk verricht kan worden voor de bedrijven **via** de arbodiensten of in opdracht van de arbodiensten.

Het is van cruciaal belang om een dergelijke intentie 'van concurrent naar partner' uit te spreken en waar te maken richting arbodiensten. Deze attitude-verandering verbetert ons imago en maakt tevens de weg vrij voor andere activiteiten (voorlichting, opleiding, nascholing, advisering in de tweede lijn of op neutraal terrein) waarvoor het NIA de arbodiensten graag als klant ziet. Het betreft hier diensten en produkten in het laatste segment, dat specifiek is gericht op de arbodiensten. Te denken valt dan aan zaken als het TG-Adviesgroepprojekt, het in licentie geven van RI&E-instrumenten, het in licentie geven van sommige opleidingen (bijv. arbo-coördinatoren), het in opdracht van arbodiensten ontwikkelen van voorlichtingsmateriaal, het ontwikkelen en beheren van nationale dataverzamelingen, etc.

Overigens betekent het bovenstaande niet, dat het NIA niet meer rechtstreeks aan bedrijven levert. Integendeel, er zijn belangrijke redenen om dit marktsegment te koesteren. We ontlelen daaraan expertise en hebben hierin een vooraanstaande positie die op z'n minst (in absolute zin) gehandhaafd en liever nog (bij het groeien van de totale markt) uitgebreid kan worden. Het behoud van deze harde kern, dienstverlening rechtstreeks aan bedrijven of andere organisaties, maakt ons ook minder afhankelijk van één klant, de arbodienst.

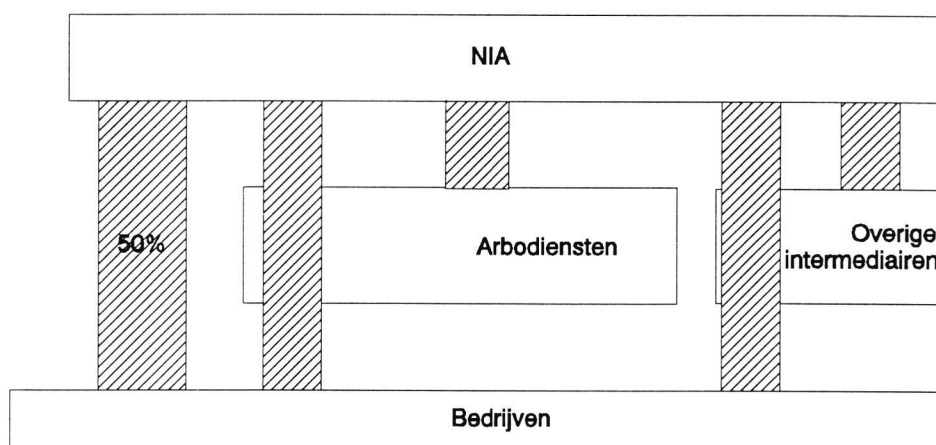
Redenen om buiten de arbodiensten rechtstreeks aan bedrijven te blijven leveren kunnen ondermeer zijn:

- we kunnen algemene arbobrede publikaties en periodieken leveren;
- bedrijven willen medewerkers laten deelnemen aan algemene 'erkende' cursussen;

- het NIA kan als onafhankelijke instelling of als gespecialiseerde organisatie ook in opdracht van nationale of branche-organisaties projecten binnen bedrijven uitvoeren waarbij de 'bedrijfseigen' arbodienst geen rol speelt;
- bedrijven kunnen behoefte hebben aan contra-expertise;
- bedrijven kunnen het NIA vragen om projecten uit te voeren omdat de eigen arbodienst geen capaciteit of expertise heeft.

Gewenste eindsituatie (over 4 à 5 vijf jaar)

Het NIA levert nog een aanzienlijk deel van zijn diensten/produkten rechtstreeks aan bedrijven (of hun branche-organisaties), dat wil zeggen, zonder enige relatie met de arbodiensten. Een eveneens aanzienlijk deel wordt aan bedrijven geleverd in samenwerking met of in opdracht van de arbodiensten, een fors van de omzet wordt door arbodiensten als klant van het NIA afgenomen. De totale omzet van het NIA mag in deze marktsegmenten niet lager liggen dan momenteel het geval is; liever hoger.

Tabel 2 - Omzetstromen over 4 à 5 jaar (grafisch, indicatief)

5 *Strategische beslissingen*

Vanuit haar missie² en op grond van de bovenstaande analyse zijn de volgende strategische besluiten genomen door het SMT in haar vergadering van 9 november 1993:

0. Het NIA heeft een eigen zelfstandige functie naar het bedrijfsleven.

1. Het NIA is géén arbodienst.

Toelichting

Het NIA is géén arbodienst en verleent dus géén diensten waarvoor afzonderlijke arbeidsorganisaties zich volgens de Arbowet bij een arbodienst dienen aan te sluiten. Wel kan het NIA op verzoek arbodiensten ondersteunen bij de uitvoering van dit zogenoemde basispakket. Er wordt een brief gezonden aan alle arbodiensten, waarin het NIA zich nader profileert richting arbodiensten (zie bijlage 2).

2. Het NIA ambieert een centrale rol in de arbo-infrastructuur.

3. Het NIA dient actief te blijven op het niveau van bedrijven en instellingen.

Toelichting

Het NIA streeft naar een eigen, samenhangend en hoogwaardig pakket van diensten en producten voor de klantengroep afzonderlijke arbeidsorganisaties.

4. Het NIA zal zijn producten/diensten voor arbodiensten uitbreiden in aantal en omzet.

5. Het NIA zal meer en meer **via** arbodiensten activiteiten uitvoeren **binnen** bedrijven en instellingen.

² *De missie*

Het NIA heeft tot doel het beschermen en verbeteren van de gezondheid van de (werkende) mens door de basisfuncties informatieverstrekking, onderzoek, advies en opleidingen. In de komende jaren zal het NIA zich vooral richten op vraagstukken op de volgende gebieden:

- informatieverstrekking;
- opleidingen en kwalificatiebeleid;
- arbomanagement;
- ontwerp van werkplek en organisatie.

De doelgroepen van het NIA

1. *afzonderlijke arbeidsorganisaties (bedrijven en instellingen);*
2. *intermediaire organisaties, zoals arbodiensten, bedrijfstakorganisaties, onderwijsinstellingen e.d.;*
3. *(inter-)nationale overheden.*

Het bevorderen van de zelfwerkzaamheid van afzonderlijke arbeidsorganisaties, waaronder ook hun relatie met de arbodienst begrepen wordt, is voor het NIA een centraal uitgangspunt bij alle activiteiten.

Toelichting partnerschap

Een nadere uitwerking van de relatie tussen NIA en bedrijven **via arbodiensten** is gewenst. Er zijn twee mogelijkheden:

1. de arbodienst adviseert een bedrijf om het NIA in te huren. In dit geval is er overleg tussen NIA en arbodienst, maar het bedrijf is opdrachtgever en betaalt de rekening van het NIA.

Variant op 1:

- Het bedrijf adviseert de arbodienst om het NIA erbij te huren. Er is sprake van gewenste (of 'afgedwongen') samenwerking. Het bedrijf is opdrachtgever.
2. Het NIA treedt op als onderaannemer. De arbodienst is opdrachtgever en betaalt de rekening.

In beide situaties **kan** er ook op uitvoerend niveau samengewerkt worden met de arbodienst, maar dit zal niet te allen tijde het geval zijn.

Benadrukt moet worden dat de voorgestelde verschuiving enige jaren doorlooptijd en veel overleg vraagt. Aanvankelijk zal de samenwerking wellicht niet meer inhouden dan het over en weer melden van activiteiten tussen NIA-adviseurs en arbodiensten. Verder kan er met afzonderlijke arbodiensten, regionaal afspraken gemaakt worden over verdergaande vormen van samenwerking en eventueel kunnen ook met de koepels raam-overeenkomsten worden afgesloten.

6. Het NIA zal door middel van afspraken met koepels en/of afzonderlijke arbodiensten zijn onder 4 en 5 genoemde activiteiten verder uitbreiden.

Toelichting

Het NIA streeft naar het versterken van de relatie met de arbodiensten door het maken van (raam-)afspraken over huidige en toekomstige diensten en produkten, hetzij op koepelniveau, hetzij op het niveau van de afzonderlijke arbodiensten. Het NIA wil de 'partner' zijn van arbodiensten. Het SMT is van mening dat een dergelijk statement - als onderdeel van een nog te ontwikkelen inter/extern communicatiebeleid voor dit deel van de markt - veel van de heersende onduidelijkheid bij de arbodiensten over de opstelling van het NIA weg zal nemen. Het NIA behoudt dus een stevige rechtstreekse relatie met de klantengroep afzonderlijke arbeidsorganisaties, maar streeft tegelijkertijd naar versterking van de relatie met de arbodiensten door:

- a. uitbreiding van de dienstverlening aan arbodiensten en

- b. het in samenwerking met arbodiensten verlenen van diensten en produkten aan afzonderlijke arbeidsorganisaties waardoor de overlap in dienstverlening wordt verminderd.
7. Het NIA zal de banden met de SKB verder verstevigen: er zijn in dat kader momenteel besprekingen gaande over een samenwerkingsconvenant.

6 Globaal werkplan

Op basis van de in de vorige paragraaf genoemde strategische beslissingen, wordt hierna als eerste uitwerking een (nog steeds) globaal werkplan gepresenteerd om de gewenste marktpositie te bereiken.

Nadere uitwerking in een concreet werkplan 1994 en verder met marketingplan en een communicatiestrategie dient als eerste opdracht voor de coördinatiecommissie Arbodiensten, in samenwerking met IEB, te worden opgepakt.

6.1 Generieke marktwerking

De marktwerking speelt zich af op drie niveaus: koepels, directies en medewerkers van arbodiensten.

Voorstel voor bewerking van de markt per niveau:

- koepels : door Jacques Allegro met coördinatie en ondersteuning van Guido Bayens en Kitty Meulenbeld.
 : in verband met opleidingsaspecten (vanuit het Overleg Arbeidsomstandigheden Opleidingen) door Bart Ris met ondersteuning van Yolanda Musson.
- directies : door Huib Vlot, Guido Bayens met ondersteuning van Kitty Meulenbeld.
- medewerkers : voornamelijk via produktaanbod van Opleidingen en beroepsverenigingen - in principe elke NIA-medewerker - coördinatie en ondersteuning door Yolanda Musson en Kitty Meulenbeld.

In het kader van de generieke marktwerking worden de volgende activiteiten ondernomen:

- * Het opstellen van een PR- en acquisitie-plan (planning: december 1993 - januari 1994).
Akte: IEB en Coördinatiecommissie Arbodiensten.
- * Het onderhouden van netwerken en het uitbouwen van contacten als 'marketing'-activiteit met:
 - verschillende koepelorganisaties (incl. SKB)
 - directies van arbodiensten
 - medewerkers in de praktijkAkte: IEB en Coördinatiecommissie Arbodiensten.
- * Het (in beperkte mate) onderhouden van contacten als PR-activiteit met:
 - beroepsverenigingen (taakverdeling maken; planning: december 1993; uitvoering vanaf januari 1994).Akte: Coördinatiecommissie Arbodiensten

- * Het verzenden van een brief naar alle directies van arbodiensten waarin wordt duidelijk gemaakt hoe het NIA de toekomstige positie ziet in relatie tot de arbodiensten (planning: december 1993).
Akte: IEB en Coördinator.
- * Te overwegen valt om bijeenkomsten te organiseren met directeuren van vooraanstaande arbodiensten teneinde een betere relatie met hen te ontwikkelen en te vernemen welke produkten/diensten zij van het NIA zouden willen afnemen (klankbordgroep; afstemmen met de resultaten uit het project van Advies/TG).
akte: IEB en Coördinator.
- * Het opnemen van alle adressen van arbodiensten op de verzendlijst van NIA-Nieuws.
Akte: IEB.
- * Opstellen van een brancheprofiel. Hiertoe ligt al het nodige materiaal klaar. Wij hebben gegevens verzameld volgens de methodiek van het Branche Documentatie Systeem en er ligt een vrijwel afgerond document met een kwalitatieve beschrijving van de actoren in het arbo/TZ-veld. Wij stellen voor dit geheel te bundelen en af te ronden met een rapport (planning: januari 1994).
Akte: Kitty Meulenbeld, Ria Verschuren, Marc Koene.

6.2 Specifieke marktwerking en ontwikkeling van produkten en diensten

De specifieke marktwerking richt zich op de ontwikkeling van produkten en diensten, bij voorkeur in aansluiting op al bestaande zaken. Hieronder staan nog, in willekeurige volgorde een aantal (te ontwikkelen) activiteiten genoemd die als basis kunnen dienen voor een concreet werkplan.

- * Bij- en na- en omscholing van arbodeskundigen
- * Beroepsopleidingen
- * Scholing voor Arbodiensten in omgaan met OR-en
- * Documentatievoorziening
- * Software
- * Databanken
- * Publikaties (beroepsziekten, beroepen-atlas, e.d.)
- * Instrumenten voor risico-inventarisatie en -evaluatie
- * Formulieren en procedures voor werkplekonderzoek, PBGO, keuringen, etc.
- * Management informatiesystemen
- * Assistentie bij uitvoeren van werkplek- en functieverbeteringsprojecten
- * Het ontwikkelen van branche-specifieke produkten/diensten in samenwerking met arbodiensten
- * Het ontwikkelen van een certificatie-systeem voor arbodiensten
- * Het uitvoeren van evaluatie-onderzoek naar de effectiviteit van (delen van) het werk van arbodiensten

- * De Informatiegroep biedt aan om arbodiensten te adviseren bij het optimaliseren van de interne informatievoorziening (bibliotheek, documentatie, databanken)
- * De Informatiegroep biedt aan om arbodiensten te adviseren en eventueel daadwerkelijk te ondersteunen bij het opzetten en uitgeven van eigen PR-bladen
- * De Adviesgroep biedt in samenwerking met Twijnstra & Gudde aan om arbodiensten te adviseren bij het professionaliseren van de organisatie en werkwijze
- * De Adviesgroep en Onderzoek bieden arbodiensten aan om ondersteuning te leveren in de uitvoering van specifieke projecten in bedrijven gericht op werkplekverbetering, functieverbetering en het opzetten van zorgsystemen
- * De afdeling Onderzoek zal de mogelijkheid verkennen om te komen tot een verdere ontwikkeling van een beheers- en gezondheidkundig informatiesysteem, zoals het ontwikkeld is door het Coronel en NIPG in opdracht van de stichting Arbouw (actie: Frans Marcelissen)
- * Het integreren van de beroepsopleiding van bedrijfsartsen binnen het NIA vanuit een eventuele fusie met het NIPG.
- * Instrumentontwikkeling
- * Coördinatie en afstemming van opleidingen voor arbodeskundigen.

Aktie: afdelingshoofden → opnemen in werkplan 1994 en verder.

In de brief die wordt toegezonden aan alle arbodiensten in Nederland staat het aanbod als volgt geformuleerd:

Ondersteuning door het NIA

- Het inwinnen van organisatie-advies bij de omvorming van uw BGD of BVD naar een arbodienst. Het NIA is hiertoe een samenwerkingsverband aangegaan met Twijnstra Gudde management consultants.
- Het ondersteunen van uw lokale documentatievoorziening ('Arbolit'), dat in samenwerking met de Stichting Kwaliteitsbevordering Bedrijfsgezondheidszorg is ontwikkeld en waarover u via de SKB meer informatie heeft ontvangen.
- Het uitgeven van een bulletin met actuele strategische beleidsinformatie voor het arbo-management, of het bieden van branchespecifieke info en documentatie.
- Het ontwikkelen en leveren van voorlichtingsmateriaal. Bedrijven zullen in toenemende mate een beroep doen op arbodiensten om mede vorm te geven aan de verplichting tot het geven van voorlichting en onderricht. Het NIA kan hieraan een bijdrage leveren door informatie te verstrekken over geschikt schriftelijk en audiovisueel voorlichtingsmateriaal, het opleiden van voorlichters, het ontwikkelen van bedrijfs- of branchespecifieke

voorlichtingsprogramma's of het ontwikkelen van specifiek voorlichtingsmateriaal, etc.

- Het opzetten van databanken met gegevens die voor de praktijk van de arbodeskundige van belang zijn, resp. waarmee management informatie kan worden gegenereerd (bijv. op het terrein van toxische stoffen, ongevallen en beroepsziekten).
- Het verder ontwikkelen van het modulair softwarepakket 'Persist'.
- Het uitvoeren van nieuwe werkplek-ontwerpen (met videomix-systeem), of van organisatie- en functieverbeteringsprojecten.
- Het organiseren van workshops voor medewerkers van arbodiensten over actuele ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld de implementatie van de nieuwste EG-richtlijnen in de Nederlandse praktijk.
- Het ondersteunen van binnen arbodiensten ontwikkelde onderzoeksinitiatieven, zowel methodologisch als inhoudelijk en in voorkomende gevallen in het verwerven van fondsen.
- Het ontwikkelen van bij- en nascholingstrajecten voor arbo-deskundigen via het netwerk van de opleidingsinstituten die de initiële beroepsopleidingen verzorgen.

Samenwerking met het NIA

- Het gezamenlijk uitgeven van boeken, rapporten of voorlichtingsmateriaal. Zo zijn er publikaties verschenen in samenwerking met de BGD Oost-Gelderland en West-Brabant, en met de BGD der PTT is recent het boek 'Psychische problemen en de werksituatie, een handboek voor een actieve sociaal-medische begeleiding' uitgegeven van J.J.L. van der Klink. Ook verschijnt er een reeks over beroepsziekten vanuit het samenwerkingsverband met het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten (NCvB).
- Het gezamenlijk (of in licentie) aanbieden van cursussen of voorlichtingsbijeenkomsten in de regio, bijvoorbeeld voor leidinggevenden, arbo-coördinatoren of medezeggenschapsorganen.
- Het in samenwerking met arbodiensten verder ontwikkelen van (branche- of factor-) specifieke instrumenten voor onder meer risico-inventarisatie en -evaluatie, werkplekonderzoek, PBGO, etc. Ook bekijken wij de mogelijkheden van het verlenen van licenties, op bestaande NIA-instrumenten zoals het Inspectie Plus Pakket (IPP).

- Het gezamenlijk invoeren van een gedegen ziekteverzuimbeleid met een goed registratiesysteem. Of het gezamenlijk opzetten van een arbozorgsysteem bij een bedrijf.
- Het gezamenlijk uitvoeren van onderzoeksprojecten. In de afgelopen jaren is hiermee ervaring opgedaan vanuit het Senior Research Plan (SRP) van het NIA.
- Het complementair aan het wettelijk basispakket gezamenlijk uitvoeren van advieswerkzaamheden richting bedrijven.
- * Het in overleg met u of met vertegenwoordigers in uw koepelorganisatie nader bepalen aan welke producten of aan welke vormen van dienstverlening behoefte bestaat.

6.3 Planning en taakverdeling

Vanuit de organisatiestructuur bedrijfstakgewijze aanpak is een bedrijfstakcoördinator Arbodiensten aangesteld (Guido Bayens). Deze krijgt ondersteuning van twee maatjes: Yolanda Musson en Kitty Meulenbeld. Zij vormen tezamen de Coördinatiecommissie Arbodiensten.

Deze commissie is verantwoordelijk voor nadere uitwerking (en ten dele uitvoering) van het geformuleerde beleid in een werkplan 1994 (en later) richting arbodiensten.

Het coördinatiegroepje heeft een interne klankbordgroep geïnitieerd. Deze groep komt 1 maal per 6 weken bijeen als Programma Overleg Arbodiensten. Kitty Meulenbeld is hiervan secretaris.

7 Dekkingsplan

Op dit moment is de aanpak richting arbodiensten op hoofdlijnen vastgesteld, maar nog niet in een uitgewerkt, gedetailleerd werkplan neergelegd. Het dekkingsplan moet in samenhang daarmee worden opgesteld. Uitgangspunten daarbij zijn:

- * kostendekkende projecten;
- * investering in:
 - opbouw netwerken
 - ontwikkeling diensten en produkten
 - offertes en projectplannen
- * structurele voorziening:
 - Coördinatiecommissie Arbodiensten
 - vanuit de bedrijfstakgewijze aanpak
 - klankbordgroep in de vorm van Programma Overleg Arbodiensten

7.1 Herbestemming BGZ-doelsubsidie

De actieve benadering van de doelgroep Arbodiensten is voor het NIA van groot belang. Gelukkig beschikt het NIA over middelen om in een dergelijke aanpak te investeren.

Subsidiënten hebben aangegeven moeite te hebben met de besteding van een aantal van de taken van het coördinatiepunt BGZ. Hiervoor zijn twee argumenten:

- het karakter van deze taken en activiteiten past niet binnen de kerntaken van subsidiënten (genoemd zijn "de gesubsidieerde stageplaatsen", de nascholingsactiviteiten van de NVAB en het handboek BGZ); subsidiënten geven de voorkeur aan inzet van gelden ten behoeve van reïntegratie, sociaal medische begeleiding, arbozorg en functieverbetering.
- inzetten van geld alleen ten behoeve van één sector (BGZ) van de arbozorg past tegenwoordig minder logisch in de beleidsvisie.

Met name laatstgenoemd argument biedt ruimte aan een nieuwe invulling van het doelsubsidie-deel dat tot nu toe voor BGZ geormerkt was. Activiteiten die gericht zijn op versterking van de arbozorg (en dus van de arbodiensten) komen naar verwachting voor subsidiëring in aanmerking. Het lijkt echter wel noodzakelijk om bij voorlegging van een dergelijk bestedingsplan uit te gaan van een ombouwscenario. Dit wordt onderstaand uitgewerkt.

De geormerkte BGZ-doelsubsidie bedroeg de afgelopen jaren steeds f 367.000,--. In verband met de sterk teruglopende doelsubsidie voor onderzoek, was in de begroting 1994 uitgegaan van een budget van f 265.000,--.

1. Er is besloten om f 110.000,-- (0,4 formatie tegen senior-onderzoekerstarief) uit de doelsubsidie te besteden aan het op basis van deze nota te concretiseren beleid en werkplan (projectgebonden). Het een en ander vindt plaats volgens een afbouwscenario over 3 jaar van de doelsubsidie BGZ (zie schema). Uitvoering hoofdzakelijk door Kitty Meulenbeld. Een en ander vindt plaats onder verantwoordelijkheid van de bedrijfstakcoördinator arbodiensten, Guido Bayens. Vanuit de afdeling Kwalificatiebeleid wordt voorgesteld om in 1994 65 dagen te besteden (was in 1993 fl. 75.000,--) aan coördinatie en afstemming van arbo-opleidingen; door Yolanda Musson en Chrétien Felser. Deze besteding zal nog worden verwerkt in de meerjarenbegroting.
2. Daarnaast willen wij op dit moment niet terugkomen op afspraken ter zake van de redactie van het Handboek BGZ. In het komende jaar zal juist aandacht worden besteed aan door subsidiënten genoemde onderwerpen als reïntegratie en sociaal medische begeleiding. Hiervoor worden 15 dagen beschikbaar gesteld (f 25.000,--). Uitvoering: Peter Buijs.
3. Het Senior Research Plan wordt gestaakt. Er zijn echter lopende verplichtingen voor een project waar de afdeling Onderzoek ook voor het NIA zeer nuttige uitkomsten van verwacht, die binnen de beleidslijn reïntegratie passen. Voorstel is hiervan een NIA-project te maken met inleen van de onderzoeker van buiten het NIA (Jac van der Klink van BGD PTT), (uitvoering: Kitty Meulenbeld en Frans Marcelissen). Budget 1994: f 45.000,-- incl. begeleidingskosten vanuit de doelsubsidie van de afdeling Onderzoek.
4. f 85.000,-- en op termijn oplopend naar fl. 265.000,--, te besteden aan projecten op de door subsidiënten genoemde terreinen, zoals sociaal-medische begeleiding, reïntegratie en arbozorg. Dit zal in voortdurende afstemming met de subsidiënten nader worden ingevuld.

De meerjarenbegroting zal als volgt zijn:

	1994	1995	1996	1997
1. Ontwikkeling diensten/producten ten behoeve van arbodiensten	110.000	75.000	40.000	nihil
2. Bijdrage hoofdredactie Handboek BGZ	25.000	10.000	nihil	nihil
3. Project Reïntegratie (door J. v.d. Klink/NIA)	45.000	45.000	nihil	nihil
4. Overige projecten: - afronding coördinatie-punctiviteiten - Projecten gericht op o.a. reïntegratie en SMB	85.000	135.000	225.000	265.000
	265.000	265.000	265.000	265.000

M E M O

Aan	:	Leden van het CCO
Van	:	Yolanda Musson
Kopie	:	
Ref nr.	:	
Datum	:	19 oktober 1993
Betreft	:	Notitie over ontwikkelingen in het kader van certificering

Certificering gekoppeld aan de Arbowet

Vanuit de gewijzigde Arbowet zijn in een eerste stap drie soorten certificaten van belang:

- a. certificaat voor de arbo-dienst
- b. certificaat voor de vier verplichte deskundigen in de arbo-dienst
- c. certificaat voor de beroepsopleiding voor de verplichte hogere veiligheidskundige

Naast de certificaten die de overheid gaat eisen vanuit de regelgeving zijn de volgende certificaten van belang:

- d. certificaat voor de niet-verplichte deskundigen
- e. certificaat voor de beroepsopleiding voor de niet-verplichte deskundigen
- f. certificaat voor een arbo-zorgsysteem (of integraal zorgsysteem?)

Achtergrond van de certificering

De Nederlandse Raad voor de Certificatie is opgericht vanuit een gezamenlijk initiatief van de overheid en het bedrijfsleven. Achtergrond is zorgen voor betere kwaliteit van producten en diensten waardoor de concurrentiepositie kan worden versterkt van de Europese markt op wereldschaal. (met namen ten opzicht van Japanse goederen).

De kwaliteit van producten en diensten wordt getoetst aan de hand van de kwaliteitsnormen zoals die zijn opgesteld in ISO-verband (de zogenaamde ISO-9000 serie).

Vanwege de grote efficiency operatie van de Nederlandse Overheid heeft het kabinet besloten om per ministerie te inventariseren welke toetsende en controlerende taken kunnen worden overgedragen aan de private sector (= certificerende instellingen die werken onder toezicht van de Raad voor de Certificatie).

Een aantal uitgangspunten bij certificatie zijn:

- een certificaat is altijd tijdelijk geldig. Na een vastgestelde periode dient via hercertificatie opnieuw getoetst te worden of men opnieuw voor een certificaat in aanmerking komt;
- de criteria waaraan een produkt, dienst, persoon of systeem dient te voldoen bij (her)certificatie dient te worden vastgesteld in onderlinge consensus door alle betrokken partijen, waarbij de afnemers (=klanten) centraal staan. Deze betrokken partijen dienen evenwichtig vertegenwoordigd te zijn in een College van Deskundigen.

In plaats van inhoudelijke toetsing is men gewend het toetsen te beperken tot procedures, waarbij men kijkt of er een procedure is voor het meten van klanttevredenheid en of die procedure dan tevens omvat of men die gegevens vertaald naar verbetering van het eigen produkt. ("zeer indrukwekkend, maar is het realistisch?", was de strekking van de reactie van dhr. Gundlach na de presentatie van dit instrument bij DGA door de RPD).

Bij de ontwikkeling van een certificatiesysteem voor arbo-diensten wordt gebruik gemaakt van de ervaringen van de AI-medewerkers bij het erkennen van bedrijfsgezondheids- en bedrijfsveiligheidsdiensten.

Certificaat verplichte deskundigen

1. Arbeids- en bedrijfsgeneeskundige

Arbeids- en bedrijfsgeneeskunde is een tak van Sociale Geneeskunde. Hiervoor bestaat een register, ingesteld door de KNMG en wordt erkend door WVC. Een speciale commissie van de KNMG (College voor Sociale Geneeskunde) stelt de eisen waaraan de opleiding moet voldoen vast. De Sociaal-Geneeskundige Registratie Commissie van de KNMG beheert het register.

In dit college en deze commissie worden leden benoemd van de KNMG, universiteiten, opleidingsinstituten, beroepsverenigingen en overheid.

Opleidingen: NIPG-TNO, Corvu, Instituut voor Sociale Geneeskunde, KUN.

Arbitrage: Commissie van Beroep voor de Sociale Geneeskunde

Deze gang van zaken voldoet niet geheel aan de eisen van de certificering. Hoewel men stelt dat men aan een andere wijze van certificering geen hoge prioriteit geeft wordt toch aan een aantal aanpassingen gewerkt:

- gewerkt wordt aan een regeling voor periodieke herregistratie (om de 5 jaar);
- gewerkt wordt aan het toetsen van kennis en vaardigheden van het praktijkgedeelte van de opleiding;
- gezocht wordt naar een vorm om de werkgevers van de bedrijfsartsen te betrekken bij het beleid inzake de opleiding. → gebeurt via BOA

2. Arbeidshygiënist

Voor het register van gecertificeerde arbeidshygiënist is de Stichting ter Certificering van Arbeidshygiënist (SCA) opgericht. Gecertificeerde arbeidshygiënist mogen de toevoeging RAM achter hun naam gebruiken (is gedeponereerd). Criteria voor opname in het register is conform internationale normen. De criteria hebben betrekking op vooropleiding, vervolgopleiding en ervaring. Ook dienen de arbeidshygiënist een gedragscode te onderschrijven. Het certificaat is drie jaar geldig.

Hercertificatie vindt plaats aan de hand van onder andere continuering van de beroepsuitoefening, na- en bijscholing, actieve participatie in de beroepsgroep en actieve participatie in bij- en nascholingsactiviteiten.

Opleidingen: Landbouwwuniversiteit Wageningen, Hogeschool Breda.

Arbitrage: Commissie voor Beroep en Arbitrage (ook in verband met klachten van afnemers)

Onduidelijk is in hoeverre SCA zich ook met de toetsing van de opleidingen bezighoudt.

Ergonoom

Voor de registratie van ergonomen is de Stichting Registratie Ergonomen opgericht. De SRA spreekt bewust over registratie en niet over certificatie in verband met aansprakelijkheidsproblematiek die aan certificatie vast zou zitten. Geregistreerd ergonomen mogen RE aan hun naam toevoegen. (is gedeponeerd). Criteria zijn in Europees verband vastgesteld onder de noemer HETPEP. (kennis, vaardigheden, ervaring, gedragsregels). Omdat geen vervolgopleiding ergonomie bestaat, moeten de criteria per individu apart worden bekeken aan de hand van het totale pakket aan opleidingen en ervaring met wat iemand heeft gedaan.

Bedrijfsverpleegkundige

Vanuit de NVVB wordt de Stichting Registratie en Certificatie van Bedrijfsverpleegkundigen opgericht. Dit is nog in ontwikkeling. Opgenomen in het register verwerft iemand de titel 'Geregistreerd Bedrijfsverpleegkundige'. Dit register is opgesteld in het kader van de BIG-(Beroepen in de Gezondheidszorg) wet.

Eisen hebben betrekking op vooropleiding, vervolgopleiding, ervaring en onderschrijven van het beroepsprofiel en een gedragscode.

Opname in het register is 5 jaar geldig. Herinschrijving vindt plaats op basis van blijvend werkzaam in het beroep en onderschrijving van het beroepsprofiel en beroepscode, en volgen van bij- en nascholing.

Opleidingen: Nijmegen en Breda

De NVVB toetst via een consultatiecommissie (Huub Smeets, Jacqueline Radtjen) deze opleidingen. Men is beducht voor initiatieven vanuit Hogeschool Holland, Hogeschool Amsterdam, Groningen en Zwolle.

Bij- en nascholing: deze criteria worden meer concreet geformuleerd op recente congresdagen (Frans Schilder, registratiecommissie). Men wil meer samenwerkingen tussen de opleidingen: werkverdeling en onderlinge verkoop van modules.

Middelbare Veiligheidskundige

Duidelijkheid is nodig over het toekomstige functieprofiel. Op basis daarvan zijn certificatie-eisen nader te formuleren. Door de NVVK is uitgesproken de certificatie van de MVK'er aan te pakken nadat die van de HVK'er is geregeld.

Ontwikkelingen

Op 22 december jl. zijn vertegenwoordigers van de NVAB, NVVE, NVVA en NVVK voor een eerste keer bij elkaar gekomen in verband met certificering.

Resultaat van deze bijeenkomst was eensgezindheid over:

- het onder een paraplu brengen van de registers (mensen die niet tot een register worden toegelaten, zullen het proberen bij een volgende; informatie uitwisseling is dus nodig);
- vanuit de registers een gezamenlijke aanpak bij het toetsen van opleidingen;
- iedereen werkt met een Raad van Toezicht of College van Deskundigen; komen daar niet meer en meer dezelfde personen in terecht?

1 ~
2 ~
3 ~
4 ~
5 ~

Uw kenmerk -
Uw brief van -
Ons kenmerk brf94017.all/mw

Doorkiesnummer (020) 54 98 493
Telefax direct (020) 64 62 310
Amsterdam 23 februari 1994

Geachte 6 ~ ,

Door de veranderingen in wetgeving rond arbeid en gezondheid is de dienstverlening op dit gebied sterk in beweging gekomen. Als gevolg van deze ontwikkelingen heeft het NIA zich beraden op de eigen positie in deze markt. Met deze brief willen wij u graag op de hoogte brengen van het resultaat van dit proces met betrekking tot de missie van het NIA en de beoogde relatie met de arbodiensten.

De missie van het NIA

Het NIA heeft - zoals U wellicht bekend is - tot doel het beschermen en verbeteren van de veiligheid, de gezondheid en het welzijn van de werkende mens door middel van de basisfuncties informatieverstrekking, onderzoek, advies en opleidingen. Het beleid voor de komende jaren is uitgewerkt in meerjarenprogramma's die tevens de basis zijn voor de organisatiestructuur van het primaire proces van het NIA, te weten:

- Informatievoorziening;
- Opleidingen en kwalificatiebeleid;
- Arbomanagement (incl. ziekteverzuim en sociale zekerheid);
- Ontwerp van werkorganisatie en werkplekken.

Het bevorderen van de zelfwerkzaamheid van afzonderlijke arbeidsorganisaties, waaronder ook hun relatie met de arbodienst begrepen wordt, is voor het NIA het centrale uitgangspunt bij alle activiteiten.

Het NIA streeft naar een samenhangend en hoogwaardig pakket van diensten en produkten voor de volgende klantengroepen:

1. afzonderlijke arbeidsorganisaties (bedrijven en instellingen);
2. intermediaire organisaties (arbodiensten, bedrijfstakorganisaties, onderwijskoepels e.d.);
3. (inter-)nationale (overheids)instanties.

Het NIA blijft in belangrijke mate actief in de richting van bedrijven en instellingen voor specialistische dan wel integrale projecten.

De relatie met arbodiensten

Het NIA is geen arbodienst en verleent derhalve geen diensten waarvoor afzonderlijke arbeidsorganisaties zich volgens de arbowet bij een arbodienst dienen aan te sluiten.

Het NIA wil de opgebouwde ervaring en deskundigheid meer en meer inzetten bij de **ondersteuning** van arbodiensten.

Veel arbodiensten zijn al afnemer van tijdschriften, naslagwerken, publikaties en software van het NIA of maken gebruik van de Bibliotheek en het Informatie- en Documentatiecentrum. Ook worden nu al medewerkers van arbodiensten door het NIA opgeleid of op specifiek terrein bijgeschoold. Daarnaast verricht het NIA onderzoek en worden er instrumenten op het terrein van ziekteverzuim, werkplek- of functieverbetering en arbozorg ontwikkeld, waarvan de resultaten door arbodiensten worden gebruikt. Tevens geeft het NIA specialistische adviezen aan bedrijven of instellingen, deels op uitnodiging van arbodiensten.

Het NIA streeft er naar de bestaande dienstverlening aan arbodiensten voort te zetten, maar vooral uit te breiden en te verdiepen. In de bijlage zijn voorbeelden opgenomen van recente initiatieven in dit kader.

Een andere relatie tussen het NIA en de arbodiensten die ons voor ogen staat, is die van "partner". De expertise van uw organisatie en die van het NIA kunnen elkaar goed aanvullen. Een partnerschap kan velerlei vormen aannemen. Voorbeelden van (mogelijke) **samenwerkingsprojecten** treft u eveneens aan in de bijlage.

Het NIA realiseert zich dat er meer instellingen zijn in Nederland die een rol spelen in de ondersteuning van arbodiensten. Om (onder meer) een optimale afstemming en samenwerking te realiseren in de dienstverlening aan arbodiensten worden momenteel besprekingen gevoerd met TNO. Tevens wordt overleg gepleegd met de Stichting Kwaliteitsbevordering Bedrijfsgezondheidszorg (SKB) en verschillende overkoepelende organisaties binnen de wereld van de arbodiensten.

Het voorgaande geeft u een beknopt overzicht van de mogelijkheden die het NIA uw organisatie kan bieden. Aanvullende informatie treft u aan in de algemene brochure die u binnenkort wordt toegestuurd. Wilt u nog meer weten dan bent u van harte welkom op de informatie-bijeenkomst op 20 of 26 april a.s., waar de verschillende raakvlakken kunnen worden besproken. Bijgaand formulier ontvangen wij dan graag ingevuld retour.

Mocht u eerder behoefte hebben aan informatie over de mogelijkheden op het gebied van ondersteuning of samenwerking dan kunt u contact opnemen met één van de ondergetekenden of met één van de onderstaande medewerkers.

Hoogachtend,

prof.dr. J.T. Allegro
Algemeen directeur

drs. B.G.M. Ris
Directeur arbo-dienstverlening

CONTACTPERSONEN NIA

drs. G.I.H.M. Bayens,	coördinator Arbodiensten (hoofd Informatiegroep), telefoon: 020 - 54 98 456
mw drs. C. Meulenbeld,	lid Coördinatiecommissie Arbodiensten (bedrijfsarts/senior beleidsmedewerker) telefoon: 020 - 54 98 447
mw drs. Y. Musson	lid Coördinatiecommissie Arbodiensten (sectorhoofd beroeps- opleidingen arbodeskundigen) telefoon: 020 - 54 98 542
ing. H.J.H. Vlot,	manager Speciale projecten, telefoon: 020 - 54 98 445

VOORBEELDEN VAN ONDERSTEUNING DOOR of SAMENWERKING MET HET NIA

Ondersteuning

- * Het inwinnen van organisatie-advies bij de omvorming van uw BGD of BVD naar een arbodienst. Het NIA is hiertoe een samenwerkingsverband aangegaan met Twijnstra Gudde management-consultants.
- * Het verzorgen van trainingen voor het management van arbodiensten.
- * Het ondersteunen van uw lokale documentatievoorziening door middel van 'Arbolit', waarover u via de SKB wellicht al meer informatie heeft ontvangen.
- * Het ontwikkelen en leveren van voorlichtingsmateriaal. Bedrijven zullen in toenemende mate een beroep doen op arbodiensten om mede vorm te geven aan de verplichting tot het geven van voorlichting en onderricht. Het NIA kan hieraan een bijdrage leveren door informatie te verstrekken over geschikt schriftelijk en audiovisueel voorlichtingsmateriaal, het opleiden van voorlichters, het ontwikkelen van bedrijfs- of branchespecifieke voorlichtingsprogramma's of het ontwikkelen van specifiek voorlichtingsmateriaal, enzovoorts.
- * Het opzetten van databanken met gegevens die voor de praktijk van de arbodeskundige van belang zijn, respectievelijk waarmee management informatie kan worden gegenereerd (bijvoorbeeld op het terrein van toxische stoffen, ongevallen en beroepsziekten).
- * Het verder ontwikkelen van het modulair softwarepakket voor arbo-professionals 'Persist'.
- * Het organiseren van workshops voor medewerkers van arbodiensten over actuele ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld de implementatie van de nieuwste EG-richtlijnen in de Nederlandse praktijk.
- * Het ondersteunen van binnen arbodiensten ontwikkelde onderzoeksinitiatieven, zowel methodologisch als inhoudelijk en in voorkomende gevallen in het verwerven van fondsen.
- * Het ontwikkelen van bij- en nascholingstrajecten voor arbo-deskundigen via het netwerk van de opleidingsinstituten die de initiële beroepsopleidingen verzorgen. Ook 'in company' te verzorgen.

Samenwerking

- * Het gezamenlijk uitgeven van boeken, rapporten of voorlichtingsmateriaal (Voorbeelden: de verschillende publikaties in samenwerking met de BGD Oost-Gelderland en West-Brabant; het met de BGD van de PTT uitgegeven boek 'Psychische problemen en de werksituatie'; een geplande reeks over beroepsziekten vanuit het samenwerkingsverband met het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten).
- * Het gezamenlijk (of in licentie) aanbieden van cursussen of voorlichtingsbijeenkomsten in de regio, bijvoorbeeld voor leidinggevenden, arbo-coördinatoren of medezeggenschapsorganen.
- * Het in samenwerking met arbodiensten verder ontwikkelen van (branche- of factor-) specifieke instrumenten voor onder meer risico-inventarisatie en -evaluatie, werkplekonderzoek, PBGO, enzovoorts. Ook bekijken wij de mogelijkheden van het verlenen van licenties, op bestaande NIA-instrumenten zoals het Inspectie Plus Pakket (IPP).
- * Het gezamenlijk uitvoeren van nieuwe werkplek-ontwerpen (met het Ergomix-systeem), of van organisatie- en functieverbeteringsprojecten.
- * Het gezamenlijk ontwerpen en implementeren van Arbobeleid en Arbo-zorgsystemen
- * Het gezamenlijk invoeren van een gedegen ziekteverzuimbeleid met een goed registratiesysteem of het gezamenlijk opzetten van een arbozorgsysteem bij een bedrijf.
- * Het gezamenlijk uitvoeren van onderzoeksprojecten. In de afgelopen jaren is hiermee ervaring opgedaan vanuit het Senior Research Plan (SRP) van het NIA.
- * Het complementair aan het wettelijk basispakket uitvoeren van advieswerkzaamheden richting bedrijven. Bijvoorbeeld het begeleiden van nieuwbouwprojecten, produktontwikkeling en de aanschaf van investeringsgoederen: van produktielijnen tot autobussen. Of het ontwerpen van werkorganisaties met de bijbehorende functies, met als belangrijkste doel het structureel terugdringen van verzuim, het verhogen van produktiekwaliteit en het vergroten van de betrokkenheid van medewerkers
- * Het in overleg met u of met vertegenwoordigers in uw koepelorganisatie nader bepalen aan welke produkten of aan welke vormen van dienstverlening behoefte bestaat.

A A N M E L D I N G S F O R M U L I E R

Hierbij meld ik mij aan voor de bijeenkomst over de relatie Arbodiensten en het NIA, en wel op de volgende datum:

0 woensdag 20 april

0 dinsdag 26 april

0 Ik kan niet op de genoemde data, maar ben geïnteresseerd in een dergelijke bijeenkomst.

De bijeenkomsten zullen worden gehouden bij het NIA op de Boelelaan 30 in Amsterdam-Buitenveldert. Tijd van aanvang 16.00 uur. Einde bijeenkomst 19.00 uur. Tijdens de bijeenkomst zal een buffet worden aangeboden.

Naam	
Functie	
Dienst	
Postadres	
Postcode en plaats	
Telefoon	

Terugzenden naar:

NIA

T.a.v. mevrouw drs. M. Wals

Antwoordnummer 47054

1070 VB AMSTERDAM